

Beszámoló a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztálya 2015 és 2017 közötti tevékenységéről

A Magyar Statisztikai Társaság (MST) Statisztikatörténeti Szakosztálya nagy hagyományokkal és az egyik legnagyobb taglétszámmal rendelkező szakosztálya az MST-nek. 1963-ban történt megalakulása óta a statisztika legkülönbözőbb területéről érkező kutatókat vonzza, hogy közösen tárgyalhassák az egyes ágazatok történeti kérdéseit. Ez a sokszínűség jellemezte a szakosztály elmúlt három évét is.

A 2014. szeptember 2-án tartott tisztújító közgyűlésén *Benoist György, Grábics Ágnes, Lencsés Ákos, Nemes Erzsébet* és *Rózsa Dávid* szakosztályi tagokat választották három évre vezetőségi taggá. A tagság a ciklusra titkárnak *Kasza Jánosnét*, elnöknek Lencsés Ákost választotta.¹

2016 márciusában Kasza Jánosné munkahelyi elfoglaltsága miatt lemondott tisztségéről. A szakosztály vezetősége sajnálattal elfogadta lemondást; a 2016. május 24-én megtartott „időközi” közgyűlésen a tagság a következő tisztújításig Rózsa Dávidot választotta a szakosztály titkárává.²

A vezetőség a három év során igyekezett a statisztikatörténet lehető legszélesebb spektrumát átfogni: a gazdasági, társadalmi, intézmény- és tudománytörténeti előadások mellett egyes kiemelkedő statisztikusok munkásságát bemutató programok, kerekasztal-beszélgetések, valamint múzeumi gyűjtemények látogatása színesítette a gazdag programkínálatot. Az előadások nagy részére a KSH, illetve a KSH Könyvtár épületében került sor, azonban a szerteágazó statisztikai tudományos rendszert tükrözve több más – tudománytörténeti szempontból jelentős – helyszínen is szervezett a szakosztály programokat. A jellemzően 19–20. századi kutatási területek mellett egy-egy ókortörténeti, 17. és 18. századi témát feldolgozó előadás is elhangzott. A rendezvényeken készült fényképeket, illetve az előadások anyagát a szakosztály minden esetben közzétette az MST honlapján.³

A többi szakosztály gyakorlatának megfelelően a Statisztikatörténeti Szakosztály üléseinek nagy része nyilvános rendezvény. Mivel azonban a szakosztályi és egyesületi tagság semmilyen kedvezményrel vagy előnnyel nem jár a szakmai elköteleződés mellett, ezért a szakosztály vezetősége fontosnak tartotta olyan alkalmak szervezését is, amelyeken kizárólag szakosztályi tagok vehettek részt. Évente egy nem nyilvános program került megrendezésre.

A szakosztály egy-egy területen más statisztikai szervezetekkel együttműködve mutatta be a tagság kutatási eredményeit. Így közös programokra került sor az MST Statisztikaoktatási Szakosztállyal, a Szegedi Tudományegyetem Statisztikai és Demográfiai Tanszékkal, az MST Közigazgatási, Igazságügyi és Jogi Informatikai Szakosztállyal és az MTA Statisztikai Tudományos Albizottsággal. Az MST vezetőségének kérésére a szakosztály szervezte az MST 2016. évi tisztújító közgyűlésének szakmai programját.

¹ Jegyzőkönyv a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztályának 2014. évi tisztújításáról = http://www.mstnet.hu/cikkek/_doku/tisztujito_140902_statistikatorteneti.pdf [2017. október 12.]

² Jegyzőkönyv a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztályának 2016. évi titkár-választásáról = http://www.mstnet.hu/cikkek/_doku/tisztujito_160525_statistikatorteneti.pdf [2017. október 12.]

³ Magyar Statisztikai Társaság. Rendezvények. <http://www.mstnet.hu/rendezvenyek.html> [2017. október 12.]

A hároméves ciklus során az alábbi rendezvényekre került sor:

Időpont	Rendezvény
2015. január 14.	Sebők László: A magyar népszámlálások anyanyelvi-nemzetiségi adatai, különös tekintettel az 1949. évi censusra ⁴
2015. február 26.	A Budapesti Corvinus Egyetem gazdaságtörténeti gyűjteményének megtekintésre (vezetés: Szőnyi Éva)
2015. április 1.	Fónagy Zoltán: A nemesi birtokviszonyok az úrbérrendezés korában
2015. május 20.	Pári András – Drjenovszky Zsófia – Hegedűs Rita: Az ikerkutatások története a kezdetektől napjainkig ⁵
2015. november 3.	Bálint Lajos: Öngyilkosságok a XX. század elején Magyarországon
2015. december 8.	Kovács Csaba: A demográfiai változások okai a Vajdaságban 1941 és 2000 között
2016. január 19.	Kiss Zsuzsanna: A 19. század végi gabonaválság (értelmezések és források)
2016. február 23.	Lugosi András: Az intézményesülő statisztika és a születőben lévő nagyvárosi kultúra találkozása
2016. április 5.	Az OTP Pénzügytörténeti Gyűjtemény megtekintése (vezetés: Szlanka András)
2016. április 19.	Schubert András: A tudománymetria (ki)alakulása a 20. század második felében Soós Sándor: Lehetőségek a tudományos teljesítmény mérésére napjainkban ⁶
2016. május 24.	A mikrocenzusok fél évszázada Magyarországon – múlt, jelen, jövő. Kerekasztal-beszélgetés Németh Zsolt, Czibulka Zoltán, Kovács Marcell, Huszár Ákos és Lakatos Miklós közreműködésével.
2016. november 9.	Horváth Róbert-emlékülés (Az ülésen a szakosztály tagjai közül Kovács Csaba és Derzsy Márk mutatták be Horváth Róbert kéziratos hagyatékát.) ⁷
2016. november 24.	Kőrösy József-emlékülés (Előadást tartott Kalmár Ella, Őri Péter, Lugosi András és Sebők László.) ⁸
2016. december 6.	Verók Attila: A statisztika névadója: Martin Schmeizel
2017. január 25.	Garami Erika: A forint születése: 1946
2017. február 27.	A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum megtekintése
2017. március 29.	Raátz Judit: A hazai névdivat és névadási szokások a 19–20. században a statisztikák tükrében
2017. május 9.	Kőszeghy Miklós: Népszámlálások a Bibliában
2017. június 14.	Danyi Pál: Ártörténeti szakportál (artortenet.hu): egy új informatikai megközelítés a gazdaságstatisztika történeti forrásainak rendszerezésére
2017. október 11.	Horváth Balázs: Keleti Károly életútja, munkássága és személyisége

A fenti rendezvények mellett a szakosztály több vezetőségi tagja is előadást tartott 2016. július 1–2-án Nagyváradon az MST és a Partiumi Területi Kutatások Intézete *Fényes Elektől az európai statisztikai rendszerekig* című közös konferenciáján.⁹

⁴ LENCSE Á. [2015a]: Az MST Statisztikatörténeti Szakosztályának évnvtőjéről. *Grafikon*. 1. sz. 9. old.

⁵ LENCSE Á. [2015b]: Az MST Statisztikatörténeti Szakosztály tavaszi programjai. *Grafikon*. 2. sz. 14. old.

⁶ Az MST Statisztikaoktatási Szakosztállyal közös rendezvény.

⁷ A Szegedi Tudományegyetem Statisztikai és Demográfiai Tanszékkal, az MST Közigazgatási, Igazságügyi és Jogi Informatikai Szakosztállyal és az MTA Statisztikai Tudományos Albizottsággal közös rendezvény.

⁸ Az MST tisztújító közgyűlésének szakmai programja. A programhoz kapcsolódóan a szakosztály tagjai megtekintették az MTA Könyvtár és Információs Központ Vörösmarty Mihály-kiállítását.

A szakosztály létszáma a 2014. évi 173 főről 2017-re 120-ra csökkent (párhuzamosan az MST taglétszámának csökkenésével). A rendezvények látogatottsága a három év során általában 15 és 40 fő között mozgott.

A hároméves ciklus zárásaként *Horváth Balázs* mutatta be *Keleti Károly* életútját és személyiségét a legfrissebb kutatások fényében. Az előadás a 2017. október 11-én megtartott tisztújító közgyűlés szakmai programjaként hangzott el.

A szakosztály vezetősége úgy döntött, hogy a szakosztály méretét és tevékenységét figyelembe véve egy elnök és egy titkár el tudja látni a szükséges szakmai feladatokat. Ennek megfelelően a tisztújító közgyűlés során egy szakosztályi elnökre és egy szakosztályi titkárra lehetett szavazni. A tisztújítás az MST elváráshoz igazodva eltért a hagyományos hároméves ciklustól, hogy a társasági és a szakosztályi tisztújítást a későbbiekben egymáshoz közeli időpontokban lehessen megtartani. Az újonnan megválasztott elnök és titkár így 2017. október és 2019. december között látja el feladatát. A következő szakosztályi tisztújító közgyűlés 2020-ban már az MST közgyűléséhez igazodik, és visszaállhat a hároméves periódus. A tagság a következő időszakra Rózsa Dávidot elnöknek, Horváth Balázst titkárnak választotta.¹⁰

A szakosztály leköszönő elnökeként sok sikert, a statisztikatörténet minél alaposabb és átfogóbb bemutatását megcélzó munkát és sikeres szakosztályi üléseket kívánok a megválasztott tisztségviselőknek!

Lencsés Ákos

E-mail: lencses.akos@konyvtar.mta.hu

⁹ LENCSES Á. – RÓZSA D. [2016]: Beszámoló a „Fényes Elektől az európai statisztikai rendszerekig” című konferenciáról. *Statisztikai Szemle*. 94. évf. 8–9. sz. 933–939. old.

¹⁰ Jegyzőkönyv a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztályának 2017. évi (megismételt) tisztújító üléséről = http://www.mstnet.hu/cikkek/_doku/tisztujito_171011_statisztikatorteneti.pdf [2017. december 20.]